

Vrijlaten OZB-tarieven leidt niet tot grote lastenstijging

Dit jaar zijn de maxima voor de OZB-tarieven afgeschaft. Het Rijk heeft wel bepaald dat de gemeenten gezamenlijk de OZB-opbrengst met hooguit 3,75% mogen laten stijgen (de zogeheten macronorm).

Afzonderlijke gemeenten zijn daar echter niet aan gehouden. Op het vrijlaten van de OZB-tarieven kwam veel kritiek van belangenorganisaties die hoge lastenstijgingen vreesden. De Vereniging Eigen Huis was “verbijsterd”; VNO-NCW noemde de afschaffing “onverantwoord”.¹ Uit de COELO-Atlas van 2008 blijkt nu dat die vrees voorbarig was.

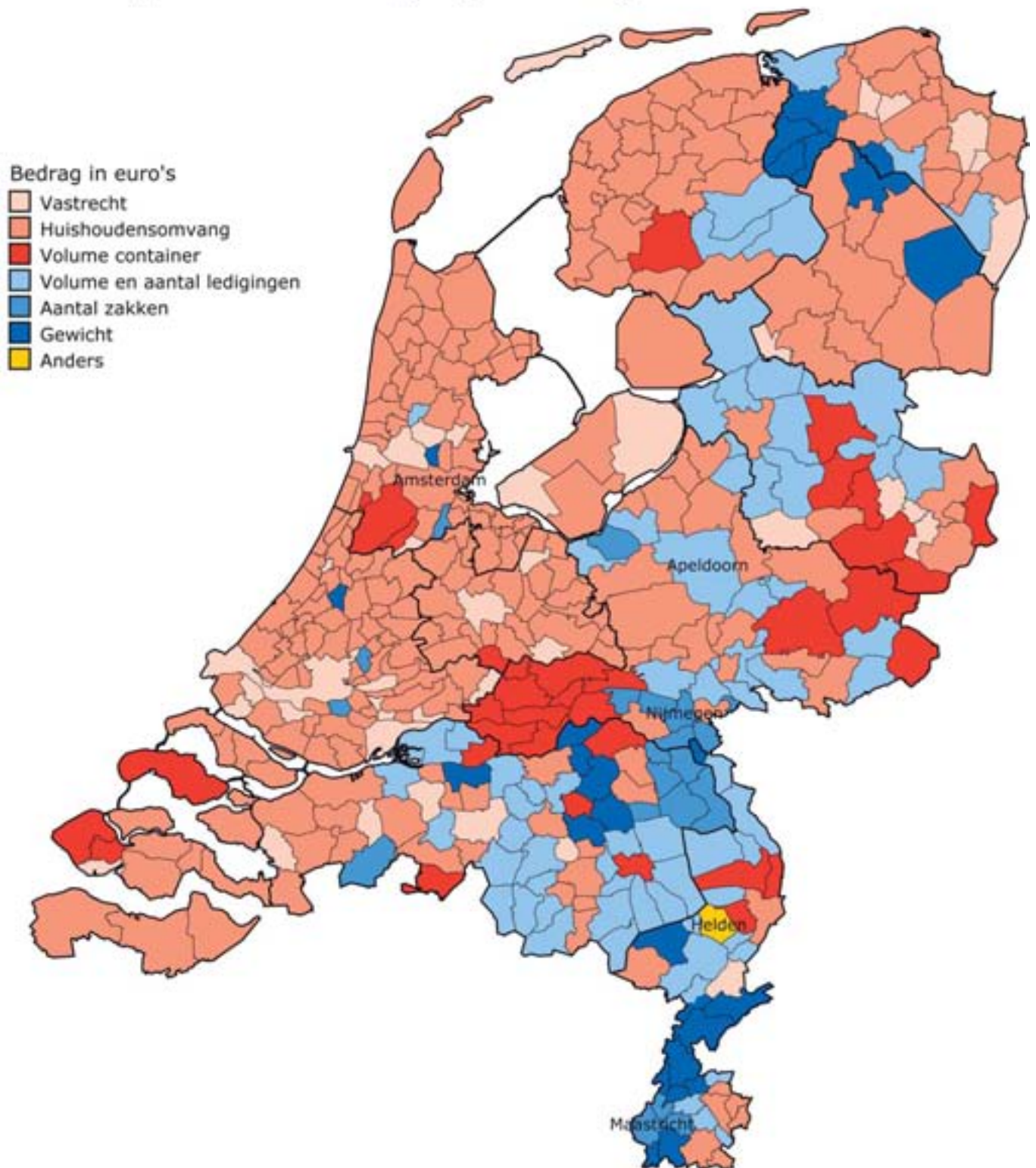
Maarten Allers
Corine Hoeben
Linda Toolsema
Annette Zeilstra

Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden (COELO), Rijksuniversiteit Groningen

Met ingang van 2008 wordt voor de onroerendezaakbelastingen de waarde in peiljaar 2007 als grondslag gebruikt. Vorig jaar was dit 2005. De waarde van woningen is hierdoor gemiddeld 6,9 procent gestegen. Om te voorkomen dat de OZB-opbrengst hierdoor zou stijgen zijn de tarieven neerwaarts aangepast. Het loslaten van de OZB-tarieven heeft niet geleid tot grote stijgingen. Gecorrigeerd voor de waardeverandering ligt het gemiddelde OZB-tarief voor woningen 2,2 procent hoger dan vorig jaar. Het gemiddelde huishouden betaalt dit jaar daardoor 5,13 euro meer aan OZB. Het tarief voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen samen is nu 1,7 procent hoger. Ter vergelijking: de inflatie was gemiddeld 1,6 procent in 2007 en zal in 2008 naar verwachting 2,25 procent bedragen.² De stijging van de OZB-opbrengst blijft met 2,5 procent ruim binnen de macronorm. Het gemiddelde rioolrecht voor huishoudens stijgt dit jaar met 8,65 euro (6,0 procent) wel aanzienlijk. Het rioolrecht stijgt al jaren flink. Gemeenten moeten veel in de riolering investeren als gevolg van strengere milieueisen op het gebied van oppervlakte- en grondwater en ter bestrijding van regionale en stedelijke wateroverlast. Verder is een groot deel van de riolering aan vervanging toe. Verwacht wordt dat het rioolrecht nog een aantal jaren flink zal blijven stijgen. In 2008 en 2009 wordt het rioolrecht geleidelijk vervangen door een rioolheffing, een nieuwe belasting waarvan de opbrengst kan worden gebruikt om nieuwe taken te bekostigen. Dit jaar hanteren overigens pas 23 gemeenten een rioolheffing-nieuwe stijl. Bij gemeenten die het rioolrecht dit jaar vervangen door een rioolheffing bedroeg de stijging van het gemiddelde tarief overigens maar 5,2 procent, minder dan gemiddeld

dus. Het lijkt er daarom op dat deze heffing niet specifiek is ingevoerd door gemeenten die graag snel meer kosten wilden toerekenen aan de riolering. De gemiddelde reinigingsheffing stijgt met 1,40 euro (0,5 procent), aanzienlijk minder dan de inflatie. Tot 2005 steeg het meerpersoonstarief van de reinigingsheffing steeds met zo'n 5 procent per jaar, ruim boven de inflatie. Deels kwam dit door een groeiende kostendekking van de heffing, deels door een stijging van de kosten. Met name de inzameling van afval werd duurder.³ Vanwege de strengere arbo-regelgeving is de inzameling vergaand gemechaniseerd. Gemeenten hebben geïnvesteerd in ondergrondse containers en geavanceerde inzamelwagens. De ontwikkeling van de overige kosten (zoals de inning van de reinigingsheffing, overhead en voorlichting) is beperkt. Naast gestegen kosten voor inzameling kan sprake zijn van een ruimere kostentoerekening. De mate waarin kosten van straatvegen, overhead, beleidsontwikkeling enzovoort aan de reiniging worden toegerekend varieert tussen gemeenten. Veel gemeenten hebben de afgelopen periode hun financiële administratie opnieuw tegen het licht gehouden. Het is denkbaar dat als gevolg daarvan meer kosten zijn doorberekend. Vanaf 2005 stijgt het gemiddelde tarief voor de reinigingsheffing opeens aanzienlijk minder (2005 en 2006 1,6 procent, 2007 2,3 procent en dit jaar 0,5 procent). Dit is extra opmerkelijk omdat de gemiddelde kostendekking in deze periode nog wel wat is opgelopen. Veel gemeenten verlagen hun tarieven om lagere verwerkingskosten door te geven aan de belastingbetaler. Wellicht zijn de factoren die de tarieven de afgelopen periode vermoedelijk hebben opgedreven – duurdere inzameling en meer kostendoorberekening – zo langzamerhand uitgewerkt.

Tariefsystemen reinigingsheffing

De zalmsnip is in 2005 afgeschaft, maar 7 gemeenten verlenen thans op eigen kosten een heffingskorting. De hoogste korting geeft Dinkelland (100 euro).

Van alle gemeenten heft 72 procent toeristenbelasting. Het tarief van de toeristenbelasting gaat (gemiddeld in alle gemeenten) met 5,3 procent omhoog. Aan hondenbelasting, die in 73 procent van de gemeenten voorkomt, wordt gemiddeld 1,9 procent meer betaald (tarief voor één hond).

Leges onder vuur

De prijzen van een paspoort en een rijbewijs stijgen ongeveer met het inflatieniveau (paspoort +0,84 euro, ofwel 1,8 procent, en rijbewijs +0,50 euro, ofwel 1,3 procent). In de zomer van 2007 heeft minister Eurlings verklaard dat hij de verschillen in de prijzen voor een rijbewijs te groot vindt.⁴ Dit naar aanleiding van pressie door de ANWB. Hij kondigde aan de prijzen openbaar te maken⁵ en heeft de duurste gemeenten gevraagd hun tarieven te verlagen.

Minister Eurlings verklaart dat hij de verschillen in de prijzen voor een rijbewijs te groot vindt.

FOTO: HOLLANDESHOOGTE

Tabel 1 Tarievenoverzicht 2008

	Tarief in euro's			Verandering t.o.v. 2007		
	Laagste	Gemiddelde ^a	Hoogste	Laagste	Mutatie van Gemiddelde	Hoogste
Gemeenten						
OZB woning (eigenaar) ^b	0,84	2,34	4,58	-15%	2,2%	33%
OZB niet-woning (eig.+gebr.) ^b	1,51	7,96	18,12	-16%	1,7%	56%
Reinigingsheffing ^c	24	265	413	-26%	0,5%	27%
Rioolrecht ^c	30d	153	385	-32%	6,0%	177%
Woonlasten ^{ce}	455	629	1.121	-13%	2,4%	16%
Toeristenbelasting ^f	0,34d	1,04	4,94	-11%	5,3%	456%
Hondenbelasting	17,86d	55,31	111	-33%	1,9%	43%
Paspoort	34,75	48,19	48,35	-15%	1,8%	13%
Rijbewijs	22,25	39,72	62,00	-39%	1,3%	106%
Uittreksel GBA	0,00	7,71	14,45	-100%	3,5%	130%

a Gemiddelden zijn gewogen naar aantal inwoners (gemeenten en provincies). Nultarieven zijn meegerekend.

b De verandering ten opzichte van 2007 is gecorrigeerd voor de waardestijging van de grondslag.

c Meerpersoonshuishouden.

d Wordt niet overal gegeven.

e Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden in een woning met gemiddelde waarde betaalt aan OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, na aftrek van eventuele heffingskorting.

f Hotelovernachting.

Ook denkt hij aan maximering, zoals dat al bestaat voor paspoorten. Ook voor bouwleges willen sommigen maxima invoeren.⁶ Wie hier wat mee opschiet is onduidelijk. De gemeenten met de hoogste tarieven maken niet per se de hoogste kosten. Vermoedelijk rekenen andere gemeenten minder kosten toe aan de paspoortverstrekking of de verstrekking van bouwvergunningen, of hanteren ze een lagere kostendekking. Dat betekent niet dat de kosten niet worden gemaakt. Gemeenten zullen de kosten ergens moeten verhalen. Goedkopere rijbewijzen leiden daarom vermoedelijk tot hogere lasten elders. 113 gemeenten veranderen dit jaar hun rijbewijstarief niet; 64 gemeenten verlagen het. De oproep van het ministerie zou dus wel eens effect kunnen hebben gehad. Er zijn echter ook gemeenten waar het paspoort flink duurder wordt (tot 106 procent).

Gemeentelijke woonlasten

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, minus een eventuele heffingskorting. Voor het gemiddelde meerpersoonshuishouden stijgen de gemeentelijke woonlasten dit jaar met 14,97 euro (2,4 procent). De belangrijkste stijger is het rioolrecht, dat gemiddeld 8,65 euro (6,0 procent) hoger ligt dan vorig jaar. De reinigingsheffing draagt 1,40 euro bij aan de woonlastenstijging (+0,5 procent), en de OZB-aanslag 5,13 euro (+2,5 procent). De resterende woonlastenstijging hangt samen met veranderingen in de heffingskorting die enkele gemeenten verlenen.

De gemiddelde woonlasten liggen op 629 euro. Eénpersoonshuishoudens zijn gemiddeld 67 euro goedkoper uit dan meerpersoonshuishoudens. Net als vorig jaar zijn er maar weinig gemeenten waar huishoudens met een minimuminkomen gemeentelijke belastingen verschuldigd zijn.

Tariefdifferentiatie

Om de burger een direct belang te geven bij het beperken van de afvalstroom is het tarief van de reinigingsheffing in een aantal gemeenten gekoppeld aan de aangeboden hoeveelheid afval. Men betaalt dan per kilo, per zak of per lediging (vaak gecombineerd met een vastrecht). Het aandeel gemeenten dat van een dergelijke tariefdifferentiatie (of diftar) gebruik maakt is vanaf de tweede helft van de jaren negentig flink toegenomen. Dit jaar voeren weer 6 gemeenten een gedifferentieerd tarief in voor de reinigingsheffing; 18,4 procent van de Nederlanders woont nu in een diftargemeente, tegen 17,9 procent vorig jaar. Dat was in het jaar 2000 nog 9,7 procent. Op de kaart is te zien dat diftargemeenten vaak aan elkaar grenzen. Misschien dat goede ervaringen in buurgemeenten het invoeren van diftar vergemakkelijken. De regionale concentratie van diftargemeenten beperkt ook de mogelijkheden van afvaltoerisme, waarbij vuilnis wordt gedumpt of bijvoorbeeld op het werk of via familie in een andere gemeente wordt ingeleverd. Gemeenten waar gratis een zak aan de straat kan worden gezet zijn dan immers verder weg. Hoewel niemand serieus zal overwegen een diftarsysteem in bijvoorbeeld Amsterdam te introduceren, zijn er wel degelijk steden die met diftar werken (Nijmegen, Maastricht en Apeldoorn). Ook bij rioolrecht wordt wel gebruik gemaakt van (naar watergebruik) gedifferentieerde tarieven (12 procent van de bevolking), maar het effect hiervan is kleiner omdat het waterverbruik minder prijsgevoelig is dan het afvalaanbod.

Slot

Dit jaar voeren 4 gemeenten een toeristenbelasting in. Daar staat tegenover dat 2 gemeenten hun toeristenbelasting juist afschaffen. Tegenover de 5 gemeenten die een hondenbelasting introduceren staan 6 andere gemeenten waar deze belasting verdwijnt. Op dit vlak verandert er dus weinig. Achter de gemiddelden die in dit artikel zijn genoemd gaan wel heel verschillende tariefontwikkelingen bij

individuele gemeenten schuil. Meer informatie daarover is te vinden in de Atlas van de lokale lasten 2008.

De Atlas van de lokale lasten 2008 is verkrijgbaar bij COELO (www.coelo.nl).

Noot:

- 1 *Eigen Huis verbijsterd over maatregel om OZB-stijging weer vrij te geven*, persbericht, 5 juni 2007. vno-ncw: "OZB-maximum loslaten onverantwoord", persbericht, 20 juli 2007.
- 2 Bron: CPB nieuwsbrief 2007/4 en G.J. van Steeg, Ook in 2007 blijft de inflatie onder de 2 procent, *CBS Webmagazine*, 21 januari 2008.
- 3 ACO, *Verkenning naar de kostenontwikkeling in het gemeentelijk afvalbeheer, 2004*.
- 4 Kabinetsplan aanpak administratieve lasten, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006–2007, 29 515, nr. 200.
- 5 Deze prijzen worden al enige jaren gepubliceerd in de *Atlas van de lokale lasten* (COELO) en waren dus al beschikbaar.
- 6 Zie Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 30 844, nr. 41.